

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ**

МАТЕРІАЛИ

**VIII Всеукраїнської науково-практичної
інтернет-конференції молодих вчених і студентів**

***“ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ТА ІНВЕСТИЦІЙНО-
ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ”***

23-24 квітня 2020 року

м. Дніпро - 2020

УДК 663/664(05)

ББК 36

Економічні проблеми модернізації та інвестиційно-інноваційного розвитку аграрних підприємств: Збірник тез всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції молодих вчених і студентів (23-24 квітня 2020 р. м. Дніпро). – Дніпро, 2020. – 60 с.

У збірнику представлені матеріали доповідей учасників Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції молодих вчених і студентів «Економічні проблеми модернізації та інвестиційно-інноваційного розвитку аграрних підприємств», що охоплюють широке коло питань, присвячених теоретико-методологічним і практичним аспектам модернізаційних та інвестиційно-інноваційних трансформацій підприємств аграрної сфери економіки. – Дніпро: ДДАЕУ, 2020. – 60 с.

ОРГКОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ

Голова та співголова оргкомітету:

Вініченко І.І. – д.е.н., проф., завідувач кафедри економіки

Гончаренко О.В. – д.е.н., професор кафедри економіки

Члени оргкомітету:

Павлова Г. Є. – директор Навчально-наукового інституту економіки,
д. е. н., професор;

Курбацька Л.М. – декан факультету менеджменту і маркетингу,
кандидат економічних наук, доцент;

Васильєва Н.К. – д.е.н., професор, завідувач кафедри інформаційних
систем і технологій;

Сітковська А.О. – к.е.н., доцент кафедри економіки;

Галаган Т.І. – к.е.н., доцент кафедри економіки;

Самілик Т.М. – к.е.н., доцент кафедри економіки;

Павленко О.С. - к.е.н., доцент кафедри економіки

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МОДЕРНІЗАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

Вініченко Р.І. Складові економічної стійкості підприємства	6
Ганзюр І.О. Формування механізму організаційно-економічних відносин В АПК	9
Лобань Н.А. Особливості конкурентоспроможності та її види	12
Масляєва О.О. Теоретичні підходи до визначення сутності «конкурентна перевага»	14

СЕКЦІЯ 2. ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Васильєв С.В. Інвестиційно-інноваційний потенціал аграрних підприємств	16
Кондратюк Ю.Р. Інвестиційно-інноваційне забезпечення діяльності підприємств аграрного сектора	18
Смірнов Д., Мороз С.І. Інформаційні інновації у розвитку тваринництва	21
Щудро В.В. Формування інвестиційної стратегії розвитку сільськогосподарських підприємств	23

СЕКЦІЯ 3. ПРОБЛЕМИ АНАЛІЗУ ТА УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОЇ СФЕРИ

Булкін С.С. Особливості формування беззбитковості сільськогосподарських підприємств	26
---	----

Головко Р.А. Страхова кооперація в системі ризик-менеджменту фермерських господарств	29
Гусак В.В. Підвищення конкурентоспроможності переробних підприємств	33
Земляна А. Інформаційне забезпечення управління потенціалом підприємства	35
Корсан Ю. Г. Потенціал підприємства та особливості управління його видами	36
Середа О.О. Концепція управління потенціалом підприємств	38
Пінчук З.В. Розвиток ринку молока в Україні	41
Пономаренко Ю.С. Розвиток маркетингової діяльності підприємств аграрної галузі	43

СЕКЦІЯ 4. МОДЕЛЮВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ СТРАТЕГІЙ РОЗВИТКУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Vinichenko I.I, Golovko R.A. Formation and risk of farming	46
Галаган Т.І. Відтворення порушених земель в контексті досвіду промислово розвинутих країн	50
Іваничко О. В. Умови фінансової стійкості підприємства	52
Мирошник О.С. Стратегії управління витратами підприємств	53
Рижков Г.О. Складові комплексу маркетингових комунікацій підприємства	55
Сітковська А.О. Формування конкурентної стратегії розвитку	56
Чорнобай А.В. Регулювання політики доходів в агропромисловому виробництві	58

СЕКЦІЯ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МОДЕРНІЗАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

СКЛАДОВІ ЕКОНОМІЧНОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Вініченко Р.І., студент групи МгЕК-19
науковий керівник: к.е.н., доц. Самілик Т.М.
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Проблема стійкого економічного розвитку аграрного виробництва, його ролі в економіці країни знаходяться в центрі уваги політиків і наукової громадськості, адже питання продовольчого забезпечення та продовольчої незалежності є гарантом соціальної стабільності та національної незалежності. Значна кількість чинників, що впливають на життєздатність підприємств, зумовлює багатогранність напрямів стійкості їхньої діяльності. Крім того, всебічний аналіз стійкості необхідний аграрним підприємствам для прогнозування їхньої поведінки в умовах економічної нестабільності.

Забезпечення стійкості сільського господарства до недавнього часу відбувалося головним чином шляхом послаблення ступеня ризику і підвищення виробничої стійкості за рахунок отримання сталих врожаїв сільськогосподарських культур, і насамперед, зернових культур. Але стійкість розвитку виражається не стільки в підвищенні окремих кількісних показників, скільки в здатності сільського господарства здійснювати розширене відтворення, підвищувати продуктивність праці, зберігати та примножувати природний потенціал, поліпшувати соціальні умови тощо.

Узагальнення наукових досліджень дозволяє вирізнити внутрішню, зовнішню та «набуту» стійкість. *Внутрішню стійкість підприємства* визначає загальний фінансовий стан, трудовий потенціал, натуральна й грошова структура виробництва, така їхня динаміка, коли забезпечуються стабільно високі економічні результати функціонування підприємства. *Зовнішня стійкість підприємства* визначає стабільність економічного

середовища, у межах якого здійснюється підприємницька діяльність. Вона досягається завдяки відповідній системі управління економікою у масштабах всієї країни. За командно-адміністративної системи господарювання підприємства характерною була саме зовнішня стійкість забезпечена загальним централізованим управлінням економікою. Ринковій економіці притаманна внутрішня стійкість, яка потребує від керівників аграрних підприємств високої активності. *Набута стійкість* визначає наявність певного запасу міцності, що захищає підприємство від несприятливих дестабілізуючих виробничих умов та несподіваних змін зовнішніх чинників. *Загальна стійкість підприємства* передбачає його здатність до управління внутрішніми чинниками та пристосування до зовнішніх чинників діяльності завдяки чому підтримується оптимальні умови ефективного господарювання.

На нашу думку, одним із основних завдань забезпечення економічної стійкості аграрного підприємства необхідно вважати виявлення всього спектра реальних загроз і проблем притаманних управлінському процесу. Адже саме сьогодні в Україні умови економічної дестабілізації спричиняють до того, що більшість аграрних підприємств не можуть на належному рівні забезпечувати свою економічну стійкість, а деякі з них взагалі перебувають на межі банкрутства. Перелік загроз економічній стійкості підприємств дає загальне уявлення про завдання і цілі функціонування підприємства щодо забезпечення завдяки здійсненню своєчасного і ефективного управлінського процесу. Особливості багатьох кризових ситуацій на підприємствах зводяться до такого: підприємства не залучені у систему заставних зобов'язань щодо власного майна; не володіння маркетинговою політикою або помилкове її здійснення; відсутність жорсткого планування чи недостатня гнучкість і еластичність в реалізації планів; висока ймовірність помилок керівників при ухваленні важливих рішень; відсутність реакції на несподівану появу на ринку сильних конкурентів; нестабільність внутрішніх міжособистісних і міжгрупових відносин на підприємстві; неякісна технічна організаційно-технологічна підготовка виробництва; невизначеність щодо

місії підприємства та методів її досягнення; неправильна або недостатньо продумана інноваційна політика; неповний облік внутрішніх змінних на підприємстві; відсутність належної уваги до стратегічного планування, недооцінка або незнання методів формування бюджету, а отже, проведення превентивної політики, яка нездатна передбачити чи хоча б пом'якшити потенційні кризові ситуації; відсутність необхідного резерву для безкризової роботи підприємства.

Наведені причини не можуть охопити усі можливі кризові випадки. Важливим фактором економічної стійкості є її гнучкість, гнучкість всієї системи управління, під якою розуміють здатність системи пристосовуватись до зовнішніх умов, що постійно змінюються. Гнучкість управління економічною стійкістю забезпечується застосуванням відповідних алгоритмів управління, а також різними технічними й організаційними заходами, оскільки перебіг економічних процесів у часі має динамічний характер і в умовах гострої конкуренції потребує від підприємств швидкої адаптації до мінливих умов зовнішнього і внутрішнього середовища. У цих умовах виграє те аграрне підприємство, яке швидше ніж інші пристосується до реалій часу й адаптується до нових незвичних для нього умов.

Вивчивши думки науковців з проблеми дослідження ми розуміємо під поняттям *«економічної стійкості аграрних підприємств»* сукупність взаємообумовлених та взаємопов'язаних складових елементів аграрного підприємства як соціально-економічної системи, які під впливом внутрішніх і зовнішніх факторів забезпечують раціональну структуру виробництва, реалізацію конкурентних переваг, збалансований процес його функціонування та розширене відтворення. Збалансованість досягається завдяки забезпеченню оптимальних кількісних співвідношень між елементами загальної системи, які надають їй можливість гармонійно розвиватися. Отже, економічна стійкість підприємства передбачає такий стан

підприємства, при якому забезпечується максимально ефективна діяльність всіх його елементів.

ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ ОРГАНІЗАЦІОННО-ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН В АПК

Ганзюр І.О., студентка гр. МГЕКЗ-1-19
Науковий керівник: Васильєв С.В., к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Наслідки ефективного функціонування підприємств агропромислового комплексу значною мірою залежать від рівня їх розвитку, досконалості та адекватності організаційно-економічних відносин між ними.

В сучасних умовах господарювання сукупність виробничих зв'язків між суб'єктами підприємництва реалізуються в системі комплексного механізму. Вивченню організаційно-економічного механізму функціонування аграрного комплексу завжди приділялася значна увага, оскільки з його допомогою можлива організація розвитку аграрно-промислових підприємств.

При побудові механізму відносин слід також провести слід звернути увагу комплекс зовнішніх та внутрішніх чинників що впливають на формування та на ефективне функціонування організаційно-економічного механізму аграрно промислового комплексу.

Зовнішні чинники (створення державою умов економічної діяльності) відіграють вирішальну роль в отриманні суб'єктами господарювання доходів.

До внутрішніх чинників середовища, які впливають на дохідність діяльності аграрного підприємства, відносять фінансові відносини між його структурними підрозділами;

- між підприємством і персоналом;
- між суб'єктами господарської діяльності;
- наявність та використання засобів та предметів праці,

- трудових ресурсів;
- якість фінансового, управлінського та податкового обліку, аналіз структури витрат і шляхи її оптимізації та зменшення та ін.

Головною цільовою функцією такого організаційно-економічного механізму є отримання прибутку завдяки випуску і реалізації конкурентоспроможної та екологічно чистої продукції, забезпечення високого рівня рентабельності й ліквідності за допомогою ефективного управління складових механізму.

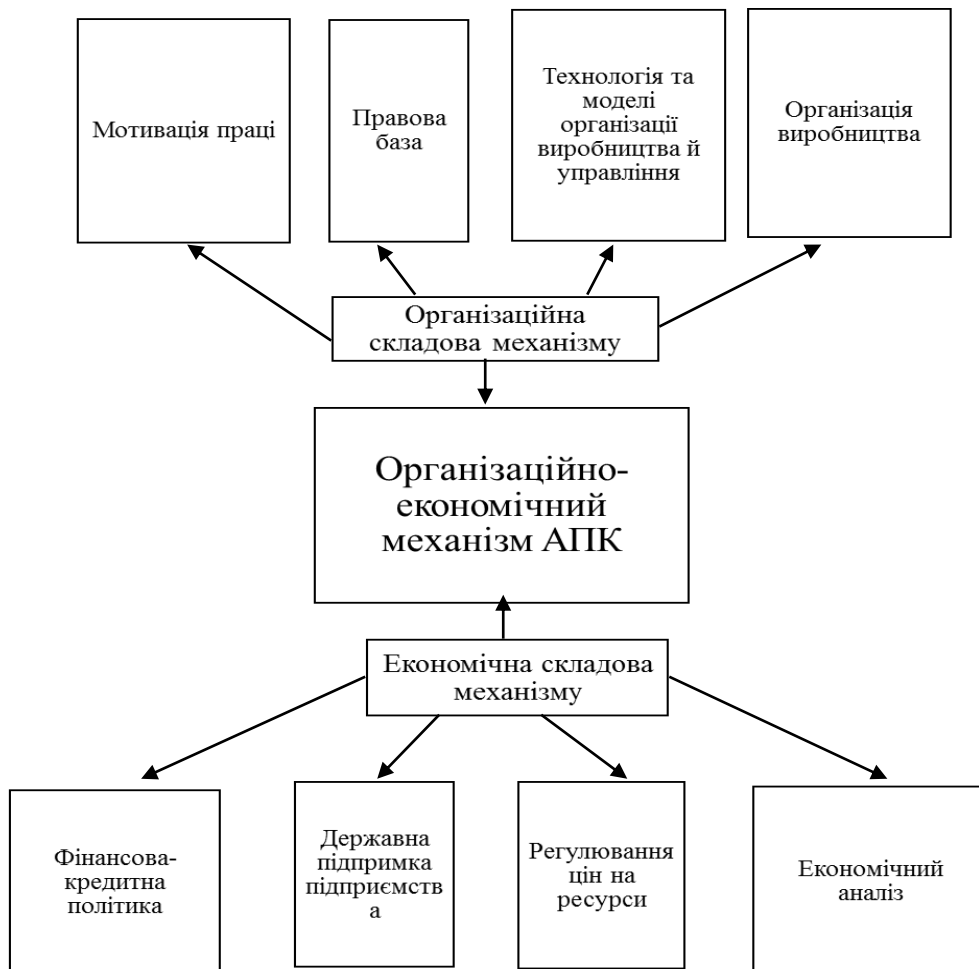

Рис 1. Організаційно-економічний механізм ефективного функціонування підприємств АПК

Ефективність функціонування аграрно-промислових підприємств залежить від правильності застосування складових організаційної та економічної складової механізму. Для ефективного функціонування підприємство повинно організувати численні взаємопов'язані види

діяльності. Підприємство може досягти очікуваних результатів тільки за умови ефективного використання всіх економічних ресурсів та взаємодії функціональних систем у процесі господарської діяльності, пов'язаної з використанням основних засобів оборотних коштів, фінансових ресурсів, забезпечення реалізації продукції та отримання прибутку.

Організаційний механізм господарювання включає в себе: правову базу яка визначає нормативи і стандарти, які регулюють і визначають структуру управління, мотивація праці відповідає за моральне і матеріальне стимулювання до підвищення якості роботи і відповідальності до виконання покладених виробничих завдань, технології та моделі організації виробництва, які направлені на оснащення управлінської праці засобами оргтехніки, розподілу робіт, обов'язків, прав і відповідальності органів управління і управлінських працівників. Організаційний механізм полягає у використанні владних відносин, охоплює організацію процесу функціонування системи, якою управляють, і організацію структури управляючої системи. Структура управління організаційного механізму закріплює функції за структурними підрозділами й працівниками і регламентує потоки інформації у системі. Чим раціональніша структура управління, то ефективніше функціонує вся система.

Економічний механізм господарювання включає в себе механізми, які регулюють економічну діяльність підприємства та передбачає – фінансову кредитну політику, державну підтримку підприємства, формування цін на ресурси, економічний аналіз підприємства та ін. Загалом вважається, що економічний механізм включає в себе систему методів управління і є складовим елементом господарського механізму.

Дія елементів економічного механізму повинна бути направлена на забезпечення ефективного стійкого розвитку основного, обслуговуючого і допоміжного виробництва; скорочення матеріально-грошових витрат і втрат продукції на усіх етапах виробництва, зберігання і переробки; більш повне використання ресурсного потенціалу; освоєння досягнень науково-

технічного прогресу, вирішення соціальних потреб. Економічний механізм є способом взаємодії господарських явищ. Він описує взаємозв'язки й відносини між різнорідними економічними явищами.

Отже організаційно-економічний механізм сільськогосподарських підприємств слід розуміти як комплекс організаційних (правових, виробничих, управлінських та соціальних) і економічних заходів (зовнішньої і внутрішньої дії), які в процесі взаємодії і взаємозв'язку здійснюють активний вплив на економічний інтерес аграрних формувань з метою підвищення їх ефективності.

Поєднання організаційної та економічної складової у механізмі відносин в АПК та правильне застосування складових у механізмі може забезпечити ефективне існування та функціонування сільськогосподарським підприємствам.

ОСОБЛИВОСТІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ТА ЇЇ ВИДИ

*Лобань Н.А., бакалавр
Таврійський державний агротехнологічний університет*

Конкуренція є основою для вільного підприємництва. В результаті конкуренції з'являється широкий вибір товарів і послуг. На роботу підприємств впливає характер, тип ринку. Тип ринку залежить від виду продукції, кількості господарюючих суб'єктів, які виробляють товари і реалізують їх на ринку, наявності або відсутності обмежень на вхід на ринок, доступності інформації про ціни, якості товарів, нововведення.

На мікрорівні конкуренцію розглядають в трьох напрямках:

- функціональна - різні товари задовольняють одну і ту саму потребу;
- видова - товар з певними споживчими якостями задовольняє потребу;
- міжфірмова - серед підприємств перевага на ринку має той, хто своїм

товаром привернув увагу потенційних споживачів.

Конкуентоспроможність - це властивість об'єкта, що характеризується ступенем задоволення ним конкурентної потреби в порівнянні з аналогічними об'єктами, представленими на даному ринку.

Підприємства прагнуть до забезпечення такого рівня конкурентоспроможності продукції, який забезпечував би їм намічений обсяг прибутку. В сучасних умовах рівень конкурентоспроможності продукції є одним з основних об'єктів управління на підприємстві.

Загальним у трактуванні поняття конкурентоспроможності є сукупність факторів внутрішніх і зовнішніх, які відображають відповідність підприємства вимогам конкурентного середовища та його потенційні можливості при зміні ринкової кон'юнктури. Таким чином, конкурентоспроможність підприємства на внутрішньому і зовнішніх ринках характеризується можливістю випускати конкурентоспроможну продукцію і потенційною можливістю для такого випуску. Водночас конкурентоспроможність підприємства є індикатором, в якому розкриваються і переплітаються конкурентоспроможність товару, галузі, регіону та економіки в цілому.

Найбільш тісний взаємозв'язок між конкурентоспроможністю підприємства і конкурентоспроможністю продукції, яка відображає сукупність економічних і споживчих характеристик, що задовольняє вимоги споживачів більшою мірою (її унікальність, особливість), ніж продукція конкурентів. Основними показниками, що характеризують рівень конкурентоспроможності продукції, є її якість, собівартість і ціна реалізації готових виробів. Якісні показники продукції забезпечують товаровиробнику переваги в конкурентній боротьбі та є головним критерієм для покупця. За допомогою якості продукції можна визначити взаємозв'язок між виробниками й переробними підприємствами, а також збільшити попит на ринку.

Конкуентоспроможність розглядають на різних рівнях: мікро-, мезо- та макрорівень. Мікроконкуентоспроможність це співвідношення ціни і якості

(технічних і економічних параметрів) конкретних товарів, вироблених окремими підприємствами агропромислового комплексу.

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ «КОНКУРЕНТНА ПЕРЕВАГА»

*Масляєва О.О., к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

У країнах із ринковою економікою конкуренція є одним із важливих атрибутів діяльності підприємств.. Конкуренція – економічна боротьба серед товаровиробників (продавців) за найкращі умови виробництва та реалізації продукції (робіт чи послуг). Ринкові процеси в економіці перебувають в постійній динаміці, за таких умов все більше уваги починає приділятися проблемі формування конкурентних переваг підприємства. Вони формуються, де існує і розвивається конкурентна боротьба, яка спонукає товаровиробників (продавців) разом із задоволенням власних інтересів сприяти науково-технічному та суспільному прогресу, що, своєю чергою, забезпечує розвиток економіки держави.

Конкурентні переваги є основою забезпечення конкурентоспроможності підприємства, в науковій літературі існують різні підходи до трактування поняття «конкурентні переваги», їх можна узагальнити за такими напрямками:

1. Ресурсний підхід (А. Градов, Б. Карлоф, Б. Маркова, М. Портер та ін.), який орієнтований на ефективне використання окремих видів ресурсів (земельних, матеріальних, трудових та ін.). Підприємство може формувати та утримувати конкурентні переваги лише за рахунок того, що буде ефективно використовувати наявні і формувати потенційні джерела ресурсів на стратегічній основі розвитку. Відомо, що кожне підприємство вирізняється власним специфічним ресурсним набором, який і дає можливість визначати

його прибутковість, стійкість функціонування, конкурентну позицію на ринку та передумови розвитку.

2. Ціннісно-компетентісний підхід (Ж.-Ж. Ламбен, В. Оберемчук, Н. Тарнавська, Р. Фатхудінов, А. Шегда та ін.), який полягає у дослідженні сутності конкурентних переваг з точки зору можливостей використання актуальних і перспективних або ексклюзивних цінностей підприємства, які дають змогу йому формувати та розвивати конкурентні переваги, а також стратегічні напрямки забезпечення відповідного конкурентного статусу на ринку.

3. Компаративний підхід (Г. Азоєв, А. Вовчак, М. Книш, Н. Куденко, Ю. Рубін, А. Шевченко та ін.), що передбачає пошук можливостей випередження своїх конкурентів, оскільки сама конкурентна перевага має порівняльний характер і піддається оцінюванню лише шляхом зіставлення певних характеристик різних підприємств. Це надає загальне уявлення про здатність підприємства успішно конкурувати на визначеному ринку.

Отже, конкурентні переваги- це особливі характеристики підприємства як соціально-економічної системи, що дозволяють перевершити можливості конкурентів у досягненні поставлених цілей за рахунок оптимального розподілу та використання ресурсів і можливостей. Конкурентні переваги забезпечують підприємству ефективне функціонування в поточному та розвиток в довгостроковому періодах. При формуванні конкурентних переваг важливо визначити, які можливості підприємству слід розвивати, а які оптимізувати, щоб забезпечити високий рівень конкурентоспроможності на ринку.

СЕКЦІЯ 2

ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Васильєв С.В., к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

У сучасних умовах господарювання інноваційно-інвестиційний потенціал аграрних підприємств слід розглядати як багатоелементну систему, що характеризується складом, сукупністю кількісних і якісних характеристик усіх наявних ресурсів, пов'язаних з функціонуванням і розвитком підприємства. Слід врахувати вплив на них зовнішніх і внутрішніх чинників, можливості їх інтенсифікації у перспективі, які взаємодіють в агропромисловому виробництві як єдине ціле і спрямовані на ефективну реалізацію проектів, програм і стратегій інноваційно-інвестиційної діяльності в АПК.

Формування інноваційно-інвестиційного потенціалу аграрного підприємства – складний процес створення підприємницьких можливостей, його структуризації та побудови певних організаційних форм для досягнення стабільного розвитку і ефективного здійснення інноваційно-інвестиційної діяльності. Інноваційний розвиток аграрної сфери неможливий без достатнього фінансового забезпечення. Сьогодні ключовою є проблема залучення інвестиційних ресурсів в інноваційний розвиток та їх раціональне використання. Від розв'язання даної проблеми залежать можливості подальшого економічного розвитку аграрного виробництва. Інвестиційний дефіцит, зумовлений згоранням державної фінансової підтримки сільськогосподарських підприємств, відсутністю розвиненої фінансово-кредитної інфраструктури, зміною домінант державної аграрної політики,

зумовленою вступом України в СОТ, перманентним збільшенням диспаритету цін на промислову і сільськогосподарську продукцію, високим рівнем зношення матеріально-технічної бази аграрного виробництва, низькою інвестиційною привабливістю окремих сегментів аграрної сфери, - є фактично основною перешкодою для активізації інноваційного попиту товаро-виробників. В умовах окресленого стану аграрної сфери, надзвичайно важливою є диверсифікація інструментів кредитної підтримки сільськогосподарських виробників, нагромадження власних інвестиційних ресурсів суб'єктами аграрного підприємництва, запровадження оптимальних схем оподаткування і страхування, врахування екологічного чинника при розробленні інвестиційної стратегії потужних агропромислових об'єднань.

Таким чином, для того, щоб оцінити ефективність освоєння інновацій, потрібно користуватися системою показників технологічної, економічної, соціальної та екологічної ефективності. Розглянутий підхід гарантуватиме аграрному підприємству постійне отримання необхідної інформації про стан та ефективність інноваційних процесів.

Ефективність і дія інвестиційного механізму залежать від його правового і нормативного забезпечення. Правове забезпечення пов'язане з прийняттям необхідних законодавчих актів, постанов, наказів та інших правових документів органів управління. До нормативного забезпечення функціонування інвестиційного механізму входять інструкції, нормативи, норми, тарифні ставки та методичні їх роз'яснення. Інформаційне забезпечення складається з різного роду фінансово-економічної інформації. До такої інформації передусім відносять дані про фінансовий стан суб'єктів господарювання, фінансові процеси на внутрішньому і міжнародному ринках. Надійна ділова інформація надає можливість швидко приймати фінансові та комерційні рішення, які забезпечують отримання максимального прибутку.

Посилення стратегічного значення аграрного сектору в національній економіці сприяє підвищенню його інвестиційної привабливості, про що

свідчить позитивна динаміка нарощування показників інвестиційного забезпечення. Забезпечення конкурентоспроможності підприємства на засадах інноваційності має бути зорієнтоване на цілеспрямований пошук і реалізацію ринкових можливостей, які відкривають перед підприємством нові горизонти. Актуальним є інтенсивне впровадження інновацій у сільське господарство, що сприятиме зростанню продуктивності праці, економії матеріальних, трудових та фінансових ресурсів, зростанню обсягів виробництва.

Перешкодами для інноваційної діяльності аграрних підприємств стають неефективна законодавча, правоохоронна, судова влади; існуючий недосконалий господарський порядок, що створює додаткові витрати інноваційної діяльності та є несприятливим до інновацій; домінування короткострокових інтересів над довгостроковими у господарюючих суб'єктів; брак інфраструктури та кадрів для інноваційної діяльності. Вирішення вказаних проблем сприятиме ефективній реалізації інвестиційно-інноваційного потенціалу аграрних підприємств.

ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО СЕКТОРА

Кондратюк Ю.Р., студентка гр. МР-1-19
Науковий керівник: Васильєв С.В., к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Україна має потенційні можливості для збільшення виробництва сільськогосподарської продукції, але для цього необхідні сучасні технології, належна матеріально-технічна база, а отже і значні інвестиційні ресурси. Наші компанії, які розвиваються, у десятки, сотні разів менші ніж зарубіжні конкуренти. Вони не можуть інвестувати в інновації стільки грошей, як американські чи японські підприємці. В цьому плані, саме держава повинна

взяти на себе повне забезпечення фінансування фундаментальних досліджень у сфері агроінновацій, що підтверджується і світовим досвідом.

Сучасна система інвестування вже не відзначається тією директивністю, вона більш ліберальна. Але інвестиційні процеси у сільському господарстві не повністю відповідають вимогам ринкової економіки, а саме: недосконалий механізм інвестування сприяє монопольному положенню комерційних банків, недостатня державна підтримка сільського господарства, збиткова діяльність багатьох сільськогосподарських підприємств не забезпечує повернення отриманих інвестицій.

Серед причин повільного зростання продуктивності та виробництва аграрної продукції є непривабливий інвестиційний клімат, зокрема недостатньо прозоре, непослідовне і обтяжливе для бізнесу державне регулювання. Це не дозволяє залучати достатній обсяг інвестицій для стимулювання подальшого розвитку і зростання економіки країни, а аграрний сектор, зокрема, не має змоги повною мірою скористатися сприятливими природними умовами.

Концептуальна модель інвестиційного забезпечення діяльності підприємств аграрного сектора потребує не тільки подальшого розвитку механізму державного регулювання такого забезпечення, а й удосконалення системи інвестування підприємств цього сектора. Для вирішення поставленого завдання процес функціонування системи інвестування інновацій на аграрному підприємстві можна поділити на послідовні етапи; виділити найбільш проблемні з них і розробити шляхи їх удосконалювання. На етапі розробки стратегії формування інвестиційних ресурсів аграрного підприємства виникає проблема їх оптимальної структури.

В якості критеріїв для оптимізації структури інвестиційних ресурсів аграрного підприємства пропонується використовувати: 1) максимізацію прибутку підприємства; 2) максимізацію фінансової стійкості підприємства; 3) максимізацію ефективності використання ресурсу землі.

У ході вирішення завдання з метою врахування впливу інфляційних процесів на формування інвестиційних ресурсів і впливу фактору альтернативності використання ресурсів слід ввести обмеження щодо неявних витрат. Крім того, рекомендується застосовувати в розрахунках показник маржинального доходу на одиницю продукції. Використання зазначених прийомів дозволить оптимізувати асортимент продукції і визначити такі його обсяги, які максимізують прибуток і фінансову стійкість аграрного підприємства. За рахунок чого, по-перше, зростають власні інвестиційні можливості підприємства, по-друге, зростає його інвестиційна привабливість для потенційних інвесторів.

У вітчизняній агросфері, на відміну від держав із розвинутою економікою, слабкий фінансовий стан не дозволяє потужно використовувати кошти на інноваційні розробки, оскільки інноваційна діяльність не є різновидом підприємницької. Через це у вирішенні цієї проблеми головну турботу повинна взяти на себе держава, створивши спеціальні урядові комісії для розв'язання податкових проблем, пов'язаних з поширенням інноваційних знань та наукової інформації, створенням дорадчих служб з інноваційних питань, підготовки фахового персоналу. Сьогодні державний інтерес до розвитку інноваційної діяльності в сільському господарстві знаходить прояв лише через нормативно-правове регулювання і мінімальні витрати, що спрямовуються на пошук вільного капіталу для забезпечення інноваційного розвитку економіки в цілому та аграрної галузі зокрема.

Таким чином, інвестиційне забезпечення підприємств аграрної сфери має бути системним, сприяти динамічному соціально-економічному розвитку і підвищенню рівня конкурентоспроможності аграрної продукції, а також враховувати умови, які включають міжнародні, соціально-економічні, екологічні особливості функціонування аграрного сектору економіки. Досягнення вказаних цілей можливе лише на основі широкого застосування інвестиційно-інноваційної моделі розвитку.

ІНФОРМАЦІЙНІ ІННОВАЦІЇ У РОЗВИТКУ ТВАРИННИЦТВА

Смірнов Д., студент групи ВМ-2-17

Мороз С.І., к.е.н., доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Впровадження інновацій є необхідною умовою конкурентоздатності вітчизняних підприємств, особливо це актуально для тваринницької галузі, котра по показникам осначеності та продуктивності здебільшого суттєво поступається іноземним виробникам. Якщо продукція рослинництва має хороші експортні можливості, то тваринницька орієнтується переважно на внутрішній ринок. Його малоплатоспроможний попит визначає структуру виробництва галузі тваринництва, що кардинально змінилася за роки становлення ринкової економіки. Так, значний обсяг м'ясного ринку займає м'ясо птиці, що пов'язано з короткими виробничими циклами й попитом.

В сучасних умовах прийняття рішень потребує швидкого аналізу зростаючої кількості інформації й оперативного реагування на зміну ринкової кон'юнктури, що неможливо без залучення різних видів інформаційних технологій. Можна визначити декілька основних напрямів інформаційних інновацій для інтенсифікації тваринництва: інформаційна підтримка; використання web- чи war-сервісів; впровадження різного роду автоматизованих систем управління.

В глобальній мережі публікується ринкова інформація, статистичні дані вітчизняного й світового виробництва, новини законодавства, стандарти якості, програми підтримки аграрного виробництва, наукові здобутки, кредитні пропозиції, банків, товарні пропозиції виробників і сфери АПК тощо. Інформаційними площадками виступають державні та спеціалізовані портали, торгівельні платформи, сайти підприємств, соціальні мережі. Позитивним є доступність й оперативність оновлення ресурсів. Несприятливим чинником тут є розрізненість джерел та інколи низька достовірність, особливо прогнозів.

Поширення веб- та war-сервісів переважно пов'язано з тенденціями розвитку хмарних технологій та поширення мобільних засобів зв'язку. Так, у діджиталізації тваринництва значна увага приділяється моніторингу стану тварин та підтримці прийняття рішень фахівців. Слід відмітити war-додаток «Digitanimal», котрий призначений для GPS моніторингу місцезнаходження й стану сільськогосподарських тварин. Окремо зупинимося на додатку «VET CALCULATOR PLUS» орієнтованого на лікарів ветеринарної медицини.

Серед основних переваг використання цього додатку можна назвати:

- завантаження безкоштовної версії з обмеженими функціями через офіційний мобільний додаток «Google Play»;
- мобільність, тобто завжди під рукою;
- доступ до інформаційних масивів, як-то бібліотеки лікарських речовин з їх характеристиками, даними щодо дозування для різних видів тварин, та можливість їх поповнення;
- використання ряду калькуляторів для проведення розрахунків, зокрема для переведення різних одиниць виміру, що допомагає швидко орієнтуватися у використанні зарубіжних препаратів чи розрахунків доз введення залежно від виду тварини, віку, маси тощо;
- розшифрування даних щодо лабораторних аналізів;
- розрахунки поживності раціонів годівлі;
- ведення бази тварин, які препарати були їм призначені та інше.

Але є і негативні моменти у використанні цього додатку, а саме:

- англійська мова, що може стати перешкодою для деяких працівників, особливо для літніх,;
- бази даних іноземних препаратів, деякі з них не сертифіковані в Україні;
- повний функціонал додатка доступний лише за умови оплати.

Зазначені недоліки можуть бути легко усунені при наявності попиту на продукт у вітчизняних ветеринарних лікарів.

Серед перспективних інновацій, спрямованих на молочну галузь варто окремо відмітити впровадження роботизованих комплексів годівлі, доїння та обслуговування тварин під управлінням автоматизованих систем. Тут слід згадати про розробки компанії «ДеЛаваль» (<https://www.delaval.com/>).

Підсумовуючи зазначимо, що використання інформаційних інновацій може здійснюватися централізовано на рівні підприємства (інформаційні системи) або як елемент автоматизованого робочого місця фахівця. В останньому випадку працівник сам знаходить інформацію, встановлює й використовує додатки.

ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Щудро В.В., аспірант
науковий керівник: д.е.н., проф. Гончаренко О.В.
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Ринкова економіка і сучасний науково-технологічний прогрес в усіх сферах виробничої та невиробничої діяльності суспільства докорінно змінюють соціальні, економічні, техніко-технологічні, організаційні та екологічні умови цього процесу і визначають зрештою стабільність, конкурентоспроможність та ефективність сільськогосподарських підприємств, життєвий рівень населення країни, його соціальне й духовне обличчя. Водночас глобалізаційні процеси, що прискорюють темпи науково-технологічного та інноваційного прогресу і розширюють масштаби використання його результатів, як і формування загальносвітового конкурентного середовища, функціонування транснаціональних компаній та корпорацій, також справляють дедалі зростаючий вплив на стан, структуру й ефективність національного господарства, окремих його галузей та підприємств, у тому числі сільськогосподарських.

Розв'язання проблем пошуку засобів швидкого економічного зростання сільськогосподарських підприємств України базується на дослідженнях зарубіжних та вітчизняних вчених, які наголошували на необхідності комплексного аналізу сільськогосподарського розвитку в країні для виявлення пріоритетних для національної економіки регіонів, що згодом можуть стати «своєрідними локомотивами» розвитку сільського господарства в країні. Першочергову роль тут мають відігравати державні та приватні інвестиції.

Формування інвестиційної стратегії є невід'ємною частиною економічного розвитку аграрного підприємства, у ході якого його довгострокові цілі узгоджуються з їх ресурсним забезпеченням. Оскільки інвестиційні рішення за своєю сутністю завжди є стратегічними, важливо, щоб вони забезпечували розвиток підприємства, збільшували його стійкість до зовнішніх загроз, посилювали ринкові позиції. Це потребує усебічного аналізу альтернативних інвестиційних проектів для оцінки їх здатності відповідати певним вимогам. При формуванні інвестиційної стратегії необхідно дотримуватись певних принципів, правил, які окреслюють можливе коло рішень, виходячи насамперед із сутності стратегії як економічної категорії. Аналізуючи погляди науковців на сутність стратегії слід зазначити, що вона передусім сприймається як правила прийняття рішень відносно поведінки підприємства у зовнішньому середовищі. Вони мають бути такими, щоб у кінцевому підсумку досягти «найкращої гармонії зовнішнього середовища і підприємства як її елемента». Така точка зору відповідає методологічним підходам інституціональної та еволюційної економічної теорій, що наголошують на інституційній природі економічної організації. Це підкреслюється навіть у визначеннях її сутності – це така організація, у якої «домінуючою інституцією є прибуток у грошовій формі».

У сфері інвестиційної діяльності такими інституціями є, по-перше, законодавчі і нормативно-правові акти держави, які закладають юридичну основу під прийняття інвестиційних рішень, а також формують інвестиційні

стимули чи накладають обмеження на здійснення інвестиційної діяльності. Це впливає на інвестиційні пріоритети і відображається у інвестиційній стратегії суб'єктів господарювання. По-друге, це галузеві нормативні акти, які формують конкурентне середовище і потребують врахування у інвестиційній стратегії для вибору напрямів формування конкурентних переваг. По-третє, це політика банківських структур та інвестиційних фондів, які визначають умови залучення довгострокових інвестицій, впливаючи на вартість капіталу і можливість диверсифікації джерел інвестування. По-четверте, це наявність дієвих регулятивних структур, які забезпечують дотримання чинного законодавства у сфері охорони прав власності. Це впливає на інвестиційну активність власників інвестиційних ресурсів і суб'єктів господарювання, які їх потребують. Нарешті, у внутрішньому середовищі підприємства також має бути сформовано як стимулюючий, так і регулятивний механізм, який би забезпечував ефективність інвестиційного процесу (облікова політика підприємства, наявність внутрішніх регламентів, процедур, критеріїв тощо, які повинні забезпечувати узгодженість та ефективність інвестиційної діяльності в межах структурних підрозділів та інвестиційних проектів). Очевидно, що їх сукупний вплив має забезпечувати високі динамічні властивості системи, сприяти її здатності накопичувати ресурси і ефективно їх використовувати, підвищуючи її конкурентоспроможність і зміцнюючи її позиції у середовищі функціонування.

СЕКЦІЯ 3. ПРОБЛЕМИ АНАЛІЗУ ТА УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОЇ СФЕРИ

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ БЕЗЗБИТКОВОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Булкін С.С., здобувач
науковий керівник: д.е.н., проф. Вініченко І.І.
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Сільське господарство є складною біотехнологічною системою. В якості визначальних чинників виробництва у ній функціонують засоби виробництва, які мають природне походження: земля, рослинні й тваринні організми, світло, тепло тощо і підпорядковуються природним законам розвитку [1; 3]. Таким чином, в процесі відтворення переплітаються соціально-економічні та природні процеси, які взаємодіючи один з одним визначають кінцевий результат відтворення аграрного потенціалу сільського господарства. Все це вимагає при формуванні беззбитковості сільськогосподарського підприємства враховувати взаємодію економічних, соціальних та природних законів.

Потенціал земельних ресурсів, як складова частина аграрного потенціалу, – визначається станом родючості ґрунтів, від якого безпосередньо залежить урожайність сільськогосподарських культур та якість продукції. Нині стан земельних ресурсів країни характеризується в цілому негативними тенденціями. Погіршується стан родючості ґрунтів сільськогосподарського призначення [2].

Соціальні та економічні особливості сільського господарства обумовлені специфікою трудових та матеріально-технічних ресурсів, технологій, асортименту сільськогосподарської продукції, економічних відносин тощо. Трудові ресурси сільськогосподарських підприємств досить специфічні, що проявляється, по-перше, в їх кваліфікаційному рівні; по-друге, у високому рівні сезонного використання; по-третє, у переважанні

ручної праці, в зв'язку з низьким рівнем автоматизації і механізації сільськогосподарського виробництва; по-четверте, низькій оплаті сільськогосподарської праці; по-п'яте, у високій залежності їх від соціальних процесів (демографічної ситуації, рівня розвитку соціальної інфраструктури на селі тощо).

При дослідженні імператив формувannya беззбитковості ми виявили, що особливу значимість з позиції впливу на її рівень і умови досягнення мають постійні витрати. А отже, важливу роль у формуванні беззбитковості сільськогосподарських підприємств має стан їх матеріально-технічних ресурсів. Сільськогосподарські підприємства через особливість виробничих процесів використовують значну кількість специфічних видів основних засобів.

Не менш специфічний вплив на беззбитковість мають і матеріальні ресурси сільськогосподарських підприємств (насіння, корми, мінеральні добрива, паливо, ПММ тощо). Зокрема, для сільськогосподарського виробництва в значних обсягах потрібні різні види енергоресурсів (паливо, нафтопродукти, електроенергія). Їх питома вага в собівартості продукції коливається в середньому від 15 до 30%. У структурі витрат на виробництво продукції рослинництва істотна частка припадає на мінеральні добрива (в середньому до 20%). Все це в цілому обумовлює високу матеріаломісткість сільськогосподарської продукції. У зв'язку з цим, а також внаслідок постійного зростання цін на енергоресурси й мінеральні добрива при формуванні беззбитковості необхідно жорстко контролювати (знижувати) змінні витрати.

Використання трудових та матеріально-технічних ресурсів сільськогосподарських підприємств має високий ступінь сезонності, що обумовлено сезонною особливістю сільськогосподарського виробництва. Сезонність виражається в нерівномірності розподілу сільськогосподарських робіт в галузі рослинництва протягом року, що призводить до нерівномірності використання ресурсів та здійснення витрат. У зв'язку з цим

фактична сума витрат (фактична собівартість) стає відомою в кінці звітнього року, що ускладнює своєчасне виявлення безбитковості виробничо-комерційної діяльності протягом періоду виробництва. Крім того, значні коливання в розподілі витрат можуть обумовлювати прояв декількох порогів безбитковості діяльності підприємства протягом року.

Важливим фактором формування безбитковості є регулювання цін реалізації продукції. Однак для сільськогосподарських підприємств воно пов'язане з певними труднощами. Переробні підприємства як основні споживачі сировини, мають монопольне становище на ринку, фактично «диктують» ціни сільськогосподарським виробникам. З іншого боку, досить низька купівельна спроможність більшої частини населення обумовлює і низький платоспроможний попит на продукцію. А отже, сільськогосподарським підприємствам важко маніпулювати цінами, і частіше доводиться їх знижувати. Таким чином, невисокі ціни реалізації сільськогосподарської продукції, а також неможливість активного впливу на їх ринковий рівень, значно розширюють межі безбитковості та ускладнюють можливість її досягнення.

При обмеженій можливості впливу на рівень ринкових цін важливим фактором, що впливає на формування безбитковості сільськогосподарського підприємства, є асортиментна політика [4]. Для максимізації цін сільськогосподарським підприємствам необхідно віддавати перевагу розвитку більш прибуткових галузей і видів сільськогосподарської продукції. Але особливість застосування такого способу регулювання цін реалізації полягає в тому, що існують певні об'єктивні обмеження. Перш за все, це – обмеження природного характеру, обумовлені необхідністю раціонального використання землі. Так, необхідність дотримання сівозмін визначає нижню і верхню межі насичення посівної площі різними культурами. Крім того, можуть бути встановлені обмеження, які не пов'язані з особливостями сільського господарства, а носять економічний характер. Зокрема,

використання основних засобів та матеріальних ресурсів обмежується їх вартістю.

Таким чином, проведені дослідження дозволяють зробити висновок, що порядок формування беззбитковості сільськогосподарських підприємств є достатньо специфічним внаслідок їх галузевих особливостей. Необхідно зазначити, що галузева специфіка сільськогосподарських підприємств має безпосередній вплив і на формування їх стійкості. Вважаємо, що стійкість сільськогосподарських підприємств повинна розглядатися у тісному взаємозв'язку з діяльністю їх виробничої сфери, як основи побудови економічних відносин в цілому.

Література

1. Березін О.В. Економіка підприємства [Текст]: навчальний посібник / О.В. Березін, Л.М. Березіна, Н.В. Бутенко. – К.: Знання, 2009. – 390 с.
2. Вініченко І.І. Конкурентоспроможність аграрних підприємств: стан і перспективи [Текст] / І.І. Вініченко // Агросвіт. – 2013. – №21. – С.10-13.
3. Саблук П. Т. Інвестиційна привабливість аграрно-промислового виробництва регіонів України [Текст] / П. Т. Саблук [та ін.] / Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки». – К., 2005. – 478 с.
4. Сокол О.Г. Дослідження впливу чинників на економічну стійкість сільськогосподарських підприємств [Текст] / О.Г. Сокол // Агросвіт. – 2008. – №1. – С.21-25.

СТРАХОВА КООПЕРАЦІЯ В СИСТЕМІ РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТУ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ

Головко Р.А., аспірант
науковий керівник: д.е.н., проф. Вініченко І.І.

Підвищення ефективності управління ризиками фермерських господарств, як невід'ємної частини системи ризик-менеджменту, можливе

за рахунок перерозподілу ризику як в просторі, так і в часі. Перша умова реалізується у тому випадку, якщо в формуванні фонду зниження ризику беруть участь усі зацікавлені фермерські господарства, а виплату компенсації збитків отримують лише постраждалі господарства. Друга умова буде виконана лише тоді, коли фермерські господарства постійно братимуть участь у формуванні даного фонду. Вважаємо, що ефективне виконання зазначених умов може бути реалізовано при кооперативному страхуванні ризиків [2; 3].

Сільськогосподарський споживчий кооператив може виконувати як посередницькі, так і страхові функції. Посередницькі функції кооператив виконує лише в перші роки існування, коли його чисельність невелика, і недоліки кооперативного страхування переважають його переваги. Головна мета функціонування такого кооперативу – об'єднання фермерських господарств для спільної організації страхування ризиків виробництва сільськогосподарських культур. Кооператив у даному випадку виступає страхувальником на ринку, укладаючи договори страхування з великими компаніями на користь фермерських господарств. Будучи великим страхувальником, кооператив, порівняно з дрібними підприємцями, є рівноправним партнером у страхових правовідносинах. Це дає можливість домовитися про розстрочку платежу, своєчасного розгляду заяв і виплат за страховими випадками. Таким чином, посередницька діяльність страхового кооперативу також може бути ефективною.

Ще один позитивний аспект діяльності кооперативу – забезпечення доступності коштів державної підтримки фінансування зниження ризиків підприємницьким структурам незалежно від їх організаційно-правової форми господарювання. Необхідно зазначити, що фермерські господарства в більшій мірі потребують страхового захисту та доступності коштів державної підтримки. Вирощуючи одну-дві сільськогосподарські культури, вони не мають можливості диверсифікувати ризик, дрібні фермерські господарства в більш залежні від природних умов. Виступаючи страхувальником від їх

імені, кооператив міг би взяти на себе функцію розподілу обласних бюджетних коштів. У цьому випадку була б дотримана рівність умов господарювання для всіх організаційно-правових форм.

Техніко-економічне обґрунтування проекту створення кооперативу містить розрахунок його проектної ефективності, розмір пайового фонду та джерел фінансування. Члени споживчого кооперативу повинні вносити пайові внески пропорційно передбачуваного обсягу участі в господарській діяльності даного кооперативу. Обов'язковий пайовий внесок дає право голосу і право участі в діяльності кооперативу, користуванні його послугами й пільгами, що передбачені статутом та одержання кооперативних виплат.

Разом з тим необхідно врахувати специфіку страхового кооперативу в галузі фінансової діяльності та його принципові відмінності від страхової компанії. Вважаємо недоцільним формування пайового фонду за аналогією страхових компаній. У комерційних підприємств статутний капітал є гарантом для кредиторів (страхувальників) і його значний розмір повинен забезпечити своєчасні виплати страхових випадків. У страховому кооперативі основними кредиторами є самі фермери – його члени, і механізми забезпечення його платоспроможності є іншими [1; 4; 5].

Оскільки сільськогосподарське виробництво характеризується значною щорічною мінливістю фінансового результату, то головна перевага кооперативного страхування проявляється в тому, що доходи за підсумками фінансового року залишається у власності кооперативу. Формування стабільного резервного фонду дозволить знизити фінансове навантаження з управління ризиком для членів кооперативу в наступні роки та сприятиме стійкому економічному розвитку фермерських господарств.

Для виконання страховим кооперативом безпосередньо страхових функцій повинен створюватися страховий фонд, який призначений для виплати компенсацій збитків фермерських господарств. Слід зазначити, що страхові тарифи є інструментом забезпечення фінансової стійкості

кооперативу, і зниження плати за управління ризиком доцільне лише тоді, коли це не знижує платоспроможність кооперативу.

Члени страхового кооперативу можуть мати й інші вигоди. Перш за все, застрахований урожай відкриває доступ до кредитних банківських ресурсів. Отримати кредит в сучасних умовах найчастіше можна лише під заставу, яким виступає застрахований урожай. По-друге, сам кооператив може бути для підприємців джерелом кредитних ресурсів. Даний момент має такі позитивні аспекти: бюджетні кошти, що виділяються на фінансування ризиків, залишаються в регіоні, частково буде вирішена проблема фінансування фермерських господарств і проблема інвестування страхових резервів кооперативу на принципах зворотності, платності й ліквідності.

Ефективність застосування в системі ризик-менеджменту фермерських господарств кооперативної форми захисту від ризиків обумовлюється також можливістю використання коштів кооперативу вищого рівня для подальшого перерозподілу ризиків та залучення бюджетних коштів не тільки для субсидування витрат з управління ризиком, але і для виплати збитку. Можлива нестача страхових резервів при управлінні ризиком на основі кооперативного об'єднання фермерських господарств обумовлена не їх організаційно-правовою формою господарювання, а високою ймовірністю виробничого ризику в сільському господарстві.

Література

1. Альгин А.П. Риск и его роль в общественной жизни. – М.: Мысль, 1989. – 254с.
2. Вініченко І.І. Регіональний аспект розвитку фермерства // Ефективна економіка. 2012. № 3. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua>.
3. Вітлінський В.В. Економічний ризик та методи його вимірювання. – К.: КНЕУ. – 2000. – 354 с.
4. Пікус Р.В. Оцінка підприємницького ризику // Фінанси України. – 2012. – № 5. – С. 88-93.
5. Ушкаренко Ю.В. Підвищення ефективності діяльності фермерських

господарств на основі кооперації // Агросвіт. – 2011. – № 13-14. – С. 3-7.

ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Гусак В.В., *ст. гр. МгЕК-1-19*
Науковий керівник: доц. Сітковська А.О.
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Однією з необхідних умов успішного досягнення виробником поставлених цілей є проведення комплексної оцінки зовнішніх та внутрішніх факторів і встановлення взаємозв'язків між ними. Зовнішні чинники визначають вибір цілей і засобів їх досягнення. Чинники внутрішнього середовища визначають граничні можливості суб'єкта по досягненню цілей.

Щоб реагувати на зовнішні умови підприємство повинно: реалізовувати конкурентоспроможні ідеї в галузі технології та організації виробництва й просування на ринок харчових продуктів, які користуються споживчим попитом; забезпечувати свою незалежність при зміні кон'юнктури ринків товарів, фінансів, факторів виробництва за рахунок швидкої реакції на зовнішні впливи; підтримувати необхідний рівень переваг за рахунок раціональної організації процесу управління.

Одним із методів аналізу аспектів зовнішнього і внутрішнього середовища переробного підприємства та вибору конкурентної стратегії є SWOT-аналіз. Застосування методу дозволяє визначити проблеми, які стоять перед виробником і виявити потенційні джерела створення конкурентних переваг. Вихідною інформацією для проведення SWOT-аналізу є результати дослідження зовнішнього і внутрішнього середовища переробного підприємства на регіональному ринку продукції.

На даний час переробні підприємства займають монопольне становище по відношенню до сільськогосподарських підприємств, які виробляють сільськогосподарську продукцію. Переробні та обслуговуючі підприємства у

сфері АПК диспаритет цін на промислову та сільськогосподарську продукцію використовують як позитивний для них фактор. Аграрні підприємства не можуть протидіяти прагненням цих партнерів у загальному технологічному ланцюжку, і вони, в більшій мірі зацікавлені в організації взаємовигідних виробничо-економічних відносин. Невиправдана вигода для одного партнера можлива тільки за рахунок інтересів іншого, що і призводить до порушення спільних інтересів та зниження ефективності виробництва.

Заготівельні та переробні підприємства зацікавлені дешевше купити сільськогосподарську продукцію, переробити її і дорожче продати готову продукцію. Ефективність переробних підприємств, що виробляють із сільськогосподарської сировини продовольчі товари визначається рівнем закупівельних цін придбаної сировини, цін продажу готової продукції та витратами на переробку сировини, за цих умов сільськогосподарські підприємства перебувають у гіршому становищі. Формування паритетності економічних взаємовідносин учасників інтеграційних формувань аргументуються науковцями у декілька способів.

Перший спосіб передбачає розподіл грошової виручки інтеграційного формування між його учасниками пропорційно плановим витратам.

Другий спосіб полягає у розподілі загального прибутку між підприємствами формування пропорційно плановим (нормованим) матеріальним витратам. Такий метод забезпечує рівну рентабельність матеріальних витрат.

Третій спосіб полягає в застосуванні трансфертних цін за надходження сировини та надані послуги, які забезпечують середню по об'єднанню планову рентабельність витрат. Отже, в інтеграційному об'єднанні найбільш ефективним варіантом є застосування трансфертних цін на продукцію сільськогосподарських підприємств.

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПОТЕНЦІАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА

*Земляна А., студентка гр. ЕК-1-17
Науковий керівник: А.О. Сітковська, к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Інформаційне забезпечення - це сукупність форм документів, нормативної бази та реалізованих рішень щодо обсягів, розміщення та форм існування інформації, яка використовується в інформаційній системі.

В умовах ринкової економіки суттєво змінилися акценти управління підприємством, зараз вони спрямовані на інформаційне забезпечення в управлінні потенціалом підприємства. Успіх у розвитку підприємства в конкурентному ринковому середовищі значно мірою визначається його потенціалом та ефективністю управління.

Важливість інформації, особливо економічної, для управління підприємством і його потенціалом зростає відповідно до об'єктивних вимог розвитку виробництва, ускладнення господарських зв'язків, зміни акцентів у формуванні параметрів і якості створюваних матеріальних благ на користь споживача. Інформація як сукупність необхідних для управління підприємством корисних відомостей, які є об'єктом збирання, реєстрації, зберігання, передавання та перетворення, є сьогодні одним із головних ресурсів, значення якого не менше, ніж значення матеріальних, сировинних та інших ресурсів.

Інформаційне забезпечення є головним фактором ефективності управління. Визначальну роль цього фактора наголошено в працях багатьох учених-економістів. Проте зауважимо, що в їхніх публікаціях нема однозначного підходу до визначення економічної сутності інформаційного забезпечення керування підприємством.

Управління ефективним розвитком підприємства на основі раціонального використання та інноваційного відтворення його потенціалу базується на застосуванні великого обсягу інформації як внутрішньої, так і

зовнішньої. Інформація в сучасних умовах посилення глобалізаційних процесів та інформатизації суспільства розглядається як стратегічний ресурс, який сприяє економії усіх видів ресурсів, а інформатизація виробництва — як чинник, що забезпечує підвищення його ефективності, зростання продуктивності праці, створює реальні можливості для виявлення інноваційних пропозицій та інтелектуалізації праці.

Створення адекватного сучасним вимогам інформаційного забезпечення є головним елементом у системі вироблення і прийняття управлінських рішень. Створювані на підприємствах інформаційні системи з використанням новітніх прогресивних інформаційно-комунікаційних технологій забезпечують радикальні зміни в процесах управління, їх кадровому забезпеченні і характері праці, істотно розширюють діапазон їх можливостей у формуванні оптимальних управлінських рішень.

Інформатизація сприяє забезпеченню національних інтересів, поліпшенню керованості та підвищенню рівня конкурентоспроможності економіки, її інноваційному розвитку. Недостатній рівень інформатизації та розвитку новітніх інформаційно-комунікаційних технологій в Україні в умовах нестабільного розвитку економіки, фінансової кризи, політичної нестабільності, відсутності потрібних інвестицій стримує можливості вітчизняних підприємств щодо інтеграції в глобальний ринок виробничих ресурсів, доступ до нових технологій, інвестиційних, матеріально-технічних, інтелектуальних ресурсів.

ПОТЕНЦІАЛ ПІДПРИЄМСТВА ТА ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ЙОГО ВИДАМИ

Корсан Ю. Г., бакалавр

Подільський державний аграрно-технічний університет

Потенціал як економічна категорія (походить від латинського *potentia* – «потужність, сила») становить наявні можливості, ресурси, запаси, засоби, що можуть бути використані для досягнення, здійснення будь-чого.

Основна частка досліджень з теорії потенціалів присвячена такій категорії як економічний потенціал підприємства. Так, існує думка, що економічний потенціал необхідно розглядати у взаємозв'язку з властивими кожній суспільно-економічній формації виробничими відносинами, що виникають між окремими працівниками, трудовими колективами, а також управлінським апаратом підприємства з приводу повного використання їхніх здібностей зі створення матеріальних благ і послуг.

Концепція управління потенціалом підприємства базується на загальній теорії управління, особливу увагу в теорії потенціалу приділяють до суб'єктів управління на проблемі використання її потенціалу, особливо творчого потенціалу всіх їх працівників при розробці і прийнятті управлінських рішень, на завданнях підвищення їх кваліфікації, впровадження в процес управління сучасних методів креативного мислення і ухвалення рішень, створення творчої атмосфери всередині колективу, стимулюючої розвиток процесу самореалізації і самоудосконалення співробітників.

Творчий потенціал підприємства не є простою сумою ідей потенціалів її працівників. Його використання характеризується синергетичним ефектом від реалізації креативного потенціалу співробітників і використання організаційно-економічного механізму розвитку цього потенціалу [1].

Управління потенціалом в ринковій економіці вимагає регулярного аналізу творчого потенціалу підприємства, планування заходів щодо реалізації та розвитку цього потенціалу, відповідного контролю і оцінок ефективності його використання.

Підвищити рівень конкурентоспроможності продукції підприємства можливо за рахунок активізації інноваційно-інвестиційної діяльності. Незначна кількість підприємств мають достатніми ресурсами для того, щоб одержувати інновації на умовах придбання ліценцій, укладання договорів тощо. Та навіть великі підприємства, які мають такі можливості, намагаються створювати такі умови діяльності, щоб інновації зароджувались у

внутрішньому середовищі. Це можливо завдяки цілеспрямованому перетворенню креативних задатків, здібностей, знань, досвіду працівників на творчий потенціал організації.

Інші види потенціалів (виробничий, технологічний, комунікаційний тощо) підприємства, носіями творчого потенціалу є лише суб'єкти управління. Вони здатні проявляти творчість, удосконалюватись, генерувати ідеї, аналізувати їх тощо. Встановлено, що для реалізації цих можливостей необхідно дотримуватись низки принципів, а саме: регулярного підвищення рівня кваліфікації працівників; впровадження ієрархізованої системи генерування і аналізування креативних ідей; відстеження змін потреб суб'єктів креативної діяльності і своєчасного застосування адекватних методів впливу на них; досягнення очікуваних результатів у визначені терміни.

Література:

1. Управление идеями: как организационный процесс / Д. Хомуцкий. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.management.com.ua/strategy/str122.html>.

КОНЦЕПЦІЯ УПРАВЛІННЯ ПОТЕНЦІАЛОМ ПІДПРИЄМСТВ

Середа О.О., аспірант
науковий керівник: д.е.н., проф. Вініченко І.І.
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Існує широкий спектр економічних інструментів інноваційної політики, за допомогою яких можна управляти інноваційними процесами як на макро-, так і на мікрорівні. Проте їхнє застосування в повному обсязі зажадає значних фінансових ресурсів. Основна проблема полягає в тому, щоб використовувати найбільш ефективні в конкретних умовах інструменти управління і зосередити на них наявні ресурси. Отже, регулювання інноваційної діяльності потребує розробки механізму управління

інноваційним потенціалом адекватного ринковим змінам. Під механізмом управління інноваційним потенціалом слід розуміти функціональну модель та сукупність методів регулювання інноваційної діяльності на всіх рівнях управління підприємствами [1].

Результати аналізу процесу управління інноваційним потенціалом підприємств є підставою стверджувати, що на макрорівні управління інноваційним потенціалом повинно здійснюватися наступним шляхом: визначення і підтримка пріоритетних напрямів інноваційної діяльності підприємств; формування і реалізація інноваційних програм і проектів; створення нормативно-правової бази та економічних механізмів для підтримки і стимулювання інноваційної діяльності підприємств; захист прав та інтересів суб'єктів інноваційної діяльності; фінансова підтримка виконання інноваційних проектів; стимулювання комерційних банків та інших фінансово-кредитних установ, які кредитують виконання інноваційних проектів; встановлення пільгового оподаткування суб'єктів інноваційної діяльності; підтримка функціонування і розвитку сучасної інноваційної інфраструктури; надання індивідуальним винахідникам безпроцентних банківських позик; створення венчурних інноваційних фондів, що користуються значними податковими пільгами; зниження державних патентних зборів для індивідуальних винахідників; відстрочення оплати патентних зборів із ресурсозберігаючими винаходами; реалізація права на прискорену амортизацію обладнання; створення мережі технополісів, технопарків й інкубаторів.

Інституціональне забезпечення інноваційної діяльності визначає напрямок, за яким відбувається реалізація концепції управління інноваційним потенціалом підприємств, а в сучасних умовах цей напрямок один з вирішальних факторів довгострокового розвитку держави. Управління інноваційним потенціалом підприємств на макрорівні обумовлене економічним і науково-технічним потенціалом країни, його спроможністю

сформулювати національну інноваційну доктрину, стратегію науково-технічного розвитку, визначити напрямки і форми інноваційної політики, сконцентрувати ресурси на її реалізації.

Механізм управління інноваційним потенціалом на мікрорівні передбачає розробку інноваційних напрямів стратегічного планування. Його метою є визначення основних напрямків науково-технічної діяльності підприємства в наступних галузях: розробка і впровадження інновації; розробка і впровадження нових технологічних процесів при освоєнні нової продукції; удосконалення використовуваної технології. Розробка і впровадження інновації є одним з основних напрямків стратегії підприємства, оскільки визначає багато напрямків його розвитку. Механізм управління інноваційним потенціалом підприємства має наступні складові: розробка планів і програм інноваційної діяльності; спостереження за ходом розробки інновації і її впровадженням; розгляд проектів розробки інновації; проведення єдиної інноваційної політики; координація інноваційної діяльності у функціональних і виробничих підрозділах; забезпечення фінансовими і матеріально-технічними ресурсами; забезпечення розробки інновації кваліфікованими кадрами; створення тимчасових цільових груп для комплексного вирішення інноваційних проблем – від мети до впровадження інновації.

Таким чином, управління інноваційним потенціалом є систематичною, динамічною, плановою і комплексною діяльністю щодо забезпечення стратегічної життєздатності підприємства шляхом пошуку нових технічних рішень; проведення наукових досліджень і технологічних розробок; технологічної підготовки серійного виробництва нової продукції; ринкове позиціонування нової продукції шляхом постійного удосконалювання технології, підвищення конкурентоспроможності.

Комплексність управління інноваційним потенціалом передбачає визначення основних напрямів стратегії розвитку на основі інтеграції

продуктової, технологічної та організаційно-економічної складової діяльності підприємства. Вибір і обґрунтування інноваційної альтернативи здійснюється за результатами систематичного і динамічного аналізу ринкового попиту на інновації, структурних змін виробничого процесу, особливостей розробки нової продукції із урахуванням визначених напрямів стратегічного розвитку підприємства. Організація виконання інноваційних програм і проектів базується на принципах плановості діяльності всіх підрозділів підприємства. Результати виконання інноваційних програм і проектів аналізуються і оцінюються на предмет досягнення поставлених цілей управління інноваційним потенціалом підприємства з метою розробки коригуючих заходів в разі відхилення отриманих результатів від запланованих.

Література

1. Вініченко І.І. Формування системи управління інвестиційною діяльністю аграрного підприємства //Ефективна економіка. – № 4. – 2019. Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua>

РОЗВИТОК РИНКУ МОЛОКА В УКРАЇНІ

Пінчук З.В., к.с.-г.н.

НК ДДАЕУ

Останнім часом аграрний ринок в Україні розширюється завдяки зростанню платоспроможного попиту населення. На сьогоднішній день, значно нижчим від фізіологічно обґрунтованих норм є споживання основних продуктів харчування. Наприклад, споживання м'яса у 2000 р. — 33,8 кг/особу, проте у 2017 р. спостерігається скорочення споживання до 54,6 кг/особу при раціональній нормі споживання 80 кг на особу; споживання молока в країні становило у 2000 р. — 257,4 кг/особу, проте у 2017 р. спостерігається скорочення споживання до 242,0 кг/особу, при мінімальній нормі споживання 331 кг/особу [1]. Тобто, в розрахунку на 1 особу

раціональна норма в споживанні м'яса є недостатньою, водночас як і споживання молока є нижчим за норму при чому мінімальну, а отже є можливості до розширення обсягів внутрішнього ринку споживання сільськогосподарської продукції і наповнення його вітчизняними товарами. Ступінь забезпеченості населення молоком та молочними продуктами є одним з ключових індикаторів якості життя населення та стану продовольчої безпеки країни. Негативна тенденція щодо обсягів споживання молока, яка показує щорічне зниження даного показника відображена в табл. 1.

Таблиця 1

Баланс молока та молочних продуктів, тис. т

	2000	2010	2015	2016	2017	2017 до 2000
Виробництво	12658	11249	10615	10382	10281	81,2
Зміна запасів на кінець року	-394	-11	-41	28	33	-
Імпорт	50	273	78	105	132	264,0
Усього ресурсів	13102	11533	10734	10459	10380	79,2
Експорт	1100	956	464	434	835	75,9
Витрачено на корм	2203	1099	1097	1069	1036	47,0
Втрати	10	8	15	14	13	130,0
Фонд споживання	9789	9470	8995	8942	8496	86,8

Отже, внутрішній ринок сільськогосподарської продукції, а особливо молока значною мірою незбалансований, спостерігається повільний розвиток ринкової інфраструктури, низька біржова активність, бракує комунікаційної та інформаційної складової організованого ринку тощо. Особливе місце даних ринків у структурі сільського господарства пояснюється його роллю між суб'єктами підприємництва і кінцевими споживачами. Важливе місце в системі продовольчих товарів займають молоко та молочні продукти, а ринок цієї продукції за рівнем значущості займає лідируючі позиції в системі вітчизняних ринків. Напрямами вирішення проблеми зростання виробництва молока в аграрних підприємствах має стати підвищення їх

конкуентоспроможності, що дасть змогу підвищувати продуктивність і економічну ефективність галузі, швидше відтворювати великотоварне виробництво. На сьогоднішній день ці процеси гальмуються рядом факторів, а саме висока трудомісткість виробничих процесів; збитковість виробництва, а отже і низький рівень інвестиційної привабливості галузі; зростання цін на ресурси, необхідних для забезпечення оптимального рівня продуктивності; низький рівень державної підтримки галузі тощо.

Література

1. Сільське господарство України : Статистичний збірник / за ред. О. М. Прокопенко. – К. : Держстат України, 2018. – 249 с.

РОЗВИТОК МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОЇ ГАЛУЗІ

Пономаренко Ю.С., студентка гр. МР-2-19
Науковий керівник: Васильєв С.В., к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Сучасна світова економіка характеризується радикальними системними тенденціями і умовами. Перед Україною зараз стоїть завдання з розгляду інноваційних підходів до ринкової економіки, вирішення питань адаптації вітчизняної економіки до найкращих практик. Метою є перетворення аграрного сектору на високоефективний, конкурентоспроможний на внутрішньому та зовнішньому ринках сектор економіки; забезпечення сталого розвитку агропромислового виробництва; створення умов для нормальної господарської діяльності виробництва; підтримка розвитку підприємницької діяльності в цій сфері. Маркетинг є одним з найбільш передових способів використання сучасного бізнесу. Сутність аграрно-підприємницького маркетингу полягає в тому, що виробництво продукції повинно бути орієнтовано на підвищення продуктивності та конкурентоспроможності, поєднуючи при цьому ресурси підприємства з його

цілями і підвищенням попиту на його продукцію. В агропромисловому комплексі України основним способом розвитку конкурентного середовища та вдосконалення діяльності, орієнтованої на ринок. В даний час на найбільш розвинених агропромислових підприємствах створюються спеціальні підрозділи, які займаються комерційною діяльністю та виконують певні маркетингові функції (пошук клієнтів, аналіз цін, реклама). Основним завданням агропромислового комплексу є розвиток послуг маркетингу для сталого розвитку аграрно-промислової та інноваційної галузей, для розвитку зовнішнього ринку товарів і послуг.

Перспективними напрямками проведення аналізу маркетингової діяльності є: вдосконалення групування та визначення номенклатури статей витрат маркетингу; розробка методичних рекомендацій щодо проведення змін до нормативно-правового забезпечення обліку витрат маркетингової діяльності; вдосконалення моделі маркетингу в обліковому аспекті. Розробка механізмів інтеграції вітчизняних овочівників підприємств у світову систему торгівлі овочами дозволить забезпечити продовольчу безпеку країни і підвищити конкурентоспроможність вітчизняної сільськогосподарської продукції на світовому ринку.

Підвищення ефективності маркетингової діяльності підприємств аграрної галузі в Україні можна забезпечити, в тому числі, за рахунок дотримання принципу конкурентності при наданні державної підтримки з метою забезпечення рівних умов господарювання для усіх суб'єктів аграрного ринку. Враховуючи особливість функціонування агропромислового комплексу, забезпечення продовольчої безпеки вимагає реалізації такої аграрної продовольчої політики, яка повинна відігравати більшу роль у державному регулюванні та державній підтримці аграрного сектору, ніж в інших галузях економіки. Щоб поліпшити ситуацію можливо шляхом реформування і розвитку на принципах системності вітчизняної мережі оптової торгівлі, яка буде забезпечувати проходження продукції по всіх ланках ланцюга «виробник – оптовий ринок сільськогосподарської

продукції – роздрібний ринок сільськогосподарської продукції – споживач» з метою інтеграції оптового ринку сільськогосподарської продукції України в систему міжнародної торгівлі.

Сучасні економічні умови вимагають від компаній агропромислового комплексу використання якісно нових методів і принципів маркетингу. Необхідність впровадження маркетингу на підприємствах агропромислового комплексу України визначається досвідом теорії і практики управління агропромисловим комплексом економічно розвинених країн. При формуванні нової системи корпоративного управління в аграрному секторі маркетинг є новим напрямом в організації та управлінні виробництвом і продажами для вітчизняних аграрних підприємств.

Основними принципами розвитку аграрного маркетингу в Україні, як визначено інституційні перетворення, завдяки яким будуть створені умови для сталого розвитку галузі та інвестиційне забезпечення конкурентоспроможності аграрного сектора України. Підприємства повинні враховувати особливості продовольчого ринку і специфіку продовольчої продукції, а також оперативно реагувати та пристосовуватися до змін ринкового середовища. Вивчення чинників, які впливають на ефективність прийняття та реалізації маркетингової стратегії у діяльності підприємства в сучасних динамічних умовах господарювання.

Література

1) Калашнікова Т.В. Теоретико-методичні засади державного регулювання розвитку аграрного сектора / Вісник Сумського національного аграрного університету. – Серія: Економіка і менеджмент. – 2017. – №4. – с. 109-113.

2) Филюк Г., Піменова О. Зарубіжний та вітчизняний досвід державної підтримки сільськогосподарських виробників / Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2015. – Випуск 5 (170). – с. 6-10.

СЕКЦІЯ 4
МОДЕЛЮВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ СТРАТЕГІЙ РОЗВИТКУ
АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

FORMATION AND RISK OF FARMING

Vinichenko I.I, Doctor of Economics, Professor.

Golovko R.A., postgraduate

The terms "economic risk", "entrepreneurial risk", "economic risk" in the literature are often found as synonyms. Since entrepreneurship is an integral part of economic activity, the concept of economic risk is broader than entrepreneurial, and "economic risk" and "entrepreneurial risk" can be recognized as equivalent. The risk, as a necessary feature of entrepreneurship, was also noted by economists of the classical school. Despite the rather widespread use of the concept of "risk" in many areas of social activity, this term is not unambiguous. Many economists adhere to the definition of risk in accordance with the traditions of the classical theory of risk, which interpreted it as "expectation of losses."

The presence of economic risk requires certain compensation for the entrepreneur. The economists of the classical school considered compensation for the possible risk in entrepreneurial activity as one of the elements of entrepreneurial income. Later this theory was developed in the works of J. Schumpeter, who, when studying profit, as the difference between income and expenses, attributed to expenses all direct and indirect costs associated with production, the entrepreneur's remuneration for labor, rent for a land plot, and also a bonus for risk [6].

Entrepreneurship, as a multifaceted phenomenon, is analyzed by scientists in three aspects: socio-psychological, legal and economic. In the socio-psychological aspect, entrepreneurship is considered as a special characteristic of behavior, which consists in the pursuit of profit [2], as the art of doing business, as a thought process, a means of a person realizing his abilities [4]. In legal terms, "...

entrepreneurs are legal entities and individuals, including foreign citizens, carrying out entrepreneurial activities in the country in accordance with its legislative acts” [1]. From the point of view of the subject of research, the economic aspect of the essence of entrepreneurship is of the greatest interest.

A great contribution to expanding the boundaries of the interpretation of the concept of "entrepreneurship" was made by J. Schumpeter. In his opinion, entrepreneurs are not only independent business entities, but also all those who perform the main function - combine production factors, while the classical theory determined the entrepreneur only as the owner of his own business [6]. Currently, entrepreneurial activity can be carried out in two forms: the owner of capital at his own risk and peril at his own risk (in the conditions of small and medium-sized businesses) and the manager of the enterprise on behalf of its owner. The boundaries of the disposal of such property are regulated by the contract. Regarding agriculture by entrepreneurial structures, farms and enterprises of various legal forms (mainly private enterprises, limited liability companies and production cooperatives).

With any legal form of entrepreneurship at the level of the primary production link, there is always a real master of production. And this determines his desire to "increase" the property, to increase income as a result of their effective use. In those cases when the owner-host and employee are represented in one person - the problem of her conscientious and creative attitude to the business is self-fulfilling in a "natural" way. Regarding commodity enterprises, the importance here is not only of private property, but also of the objective laws of a market economy and, above all, competition, that is, the business environment. The solution to the problem of a conscientious, creative attitude of a person to work, the rational use of means and results of production is the most important positive feature of farms, which largely determines their viability and production efficiency.

Agricultural scientists note that "the advantages of the farm form of farming are undeniable ... farming is one of the most effective ways to revive the

entrepreneurial activity of rural producers to highly efficient agricultural production" [1]. "Only individual personification will practically ensure the creation of an entrepreneur the owner of land and property "[4]. In conditions of private ownership, the subject of property individually exercises his rights to land and property, as well as to all products received or all profit received. The world experience of developed countries gives an almost unambiguous answer - in the past century, farming has proved its advantages both in the USA and in Western Europe. Using a systematic approach to farming in general and the characteristics of the formation of farm entrepreneurship in post-socialist countries, the following general conclusions can be formulated.

1. Supporters of farming absolutize private property and private farms created on its basis. However, the position that production efficiency is determined not only by personal interest, by the combination of the owner, employee and entrepreneur in the person of the farmer, but also by direct economic interest and strict economic responsibility for the production results is no less obvious. In modern conditions, many other factors affect the labor productivity and efficiency of agricultural production: the size of the economy, technical and technological equipment, the level of specialization, cooperation, integration and macroeconomic conditions. And only if all these factors are equal, does private property really give advantages to private farms.

2. The efficiency of agriculture in European countries is explained by the comprehensive assistance of the state, protects its producers by importing food, and provides other services. Where there is no state support or it is scanty, countries with private ownership of land have not been able to provide themselves with food products and import them in huge quantities. State assistance in relation to private households and support for agricultural production is generally difficult to overestimate. If the state did not provide direct and indirect support to farmers, then agricultural production would be unprofitable [2, 5, 6].

So, private property creates a high motivation of the entrepreneur to the effective use of its facilities in economic activity. It is a powerful incentive only in

a market-entrepreneurial environment. In the context of private ownership of the means and results of labour and private management, all forms and types of private agricultural holdings that do not use hired labour at all or on a small scale, self-sustain high motivation for productive and creative work. These are the farms. Farming has never been, and even more so now is not a homogeneous mass. Therefore, the assessment of its economic potential, problems of industrial safety requires a scientific justification. We consider it appropriate to give consideration to the experience and approaches to the distribution of responsibility for the risks of agricultural entrepreneurship between the state, farmers, entrepreneurs and other structures of the agricultural sector.

References

1. Al'gin, A.P. (1989), *Risk i ego rol' v obshhestvennoj zhizni* [Risk and its role in public life], Mysl', Moscow, Russia.
2. Amosov, O.Yu. (2008), “Farming as a form of entrepreneurship in agriculture economy”, *Ekonomika APK*, vol. 8, pp. 4–6.
3. Vinichenko, I.I. (2012), “Regional aspect of farming development”, *Efektivna ekonomika*, [Online], vol. 3, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua> (Accessed 4 Mach 2010).
4. Vitlins'kyj, V.V. (2000), *Ekonomichnyj ryzyk ta metody joho vymiriuvannia* [Economic risk and methods of its measurement], KNEU, Kyiv, Ukraine.
5. Hor'ovyj, V.P. (2009), “Cooperation of farms”, *Ahroinkom*, vol. 9-10, pp. 35–40.
6. Kejns, D.M. (1993), *Obshhaja teorija zanjatosti, procenta i deneg* [The general theory of employment, interest and money.], Petrokom, Petrozavodsk, Russia.

ВІДТВОРЕННЯ ПОРУШЕНИХ ЗЕМЕЛЬ В КОНТЕКСТІ ДОСВІДУ ПРОМИСЛОВО РОЗВИНУТИХ КРАЇН

Галаган Т.І., *к.е.н., доцент*
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

До кінця 70-х років минулого століття не було загальних законів, які б регулювали аспекти видобутку корисних копалин у вугільній промисловості. Багато держав, які займались гірничодобувною діяльністю, приймали закони для регулювання відповідних дій. Закони змінювались від держави до держави, а правозастосування було непослідовним. Після Другої світової війни держави почали застосовувати більш суворі нормативно-правові акти, але їм часто бракувало коштів для управління і забезпечення дотримання законодавства. Більш того, рекомендації по рекультивації відпрацьованих територій були менш суворими, ніж сьогодні.

Стислий аналіз зарубіжного досвіду відтворення порушених земель виглядає наступним чином.

Велика Британія. Проведення рекультиваційних робіт здійснюється більшою мірою за рахунок дотацій від Міністерства навколишнього середовища, частково – за рахунок коштів місцевих органів влади. Рекультиваційні роботи здійснюються під керівництвом національної вугільної ради, яка, також, контролює розміщення відвалів, проводить моніторинг рекультиваційних ділянок протягом 5-20 років.

Німеччина. При вилученні земельної ділянки для добичі корисних копалин гірничодобувне підприємство вносить річну плату, яка розраховується як різниця між відпрацьованою площею і площею, яка повертається на останнє число кожного року. Також гірниче підприємство сплачує компенсаційні витрати для забезпечення рентабельності сільськогосподарських та лісогосподарських підприємств.

Сполучені Штати Америки. Гірничі підприємства отримують дозвіл на проведення гірничих робіт від керівництва штату, йому і сплачують

компенсацію за вилучення (близько 100 тис. \$ за акр). Після видобутку корисних копалин, планування поверхні та проведення біологічного етапу рекультивації керівництво штату повертає гірничому підприємству 50% отриманої суми. 5-10 років рекультивована ділянка знаходиться під наглядом і моніторингом її якості. При умові стабільної якості рекультивованої ділянки гірниче підприємство повертає собі останні 50% компенсації. При невиконанні якісної рекультивації гірниче підприємство компенсацію собі не повертає, дозвіл на вилучення нових ділянок не отримує, може бути притягнене до кримінальної відповідальності.

У зв'язку із загальним скороченням і зменшенням долі ріллі на душу населення у багатьох державах світу велике значення має сільськогосподарський напрям рекультивації. Наприклад, у Німеччині рекультивується близько половини всіх порушених земель. З них більше 40% відновлюється під сільське господарство.

У Великій Британії при рекультивації порушених гірничорудними розробками земель створюються косовиці, а також водосховища та рекреаційні зони.

У США створення ріллі на порушених землях проводиться в обмежених об'ємах. Основна увага приділяється лісонасадженням та рекреаційним зонам (парки, мисливські угіддя і т.д.).

У Польщі основна увага приділяється лісонасадженню відвалів вугільних шахт та піщаних кар'єрів. У Катовіцькому та інших воєводствах на порушених землях створені зони відпочинку, парки.

Світова практика рекультивації земель передбачає досконалу систему видачі дозволів на видобуток копалин, запровадження цільового фінансування занедбаних шахт, розгалужену систему контролю добувних робіт. Державне управління відтворенням порушених земель в Україні має бути гнучким до застосування прогресивних напрацювань світового досвіду. Диференційний підхід до управління цими процесами повинен врахувати економіко-кліматичні умови регіону.

УМОВИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Іваничко О. В., студент бакалавр
Вінницький національний аграрний університет

Світова економічна криза спричинили зміни руху грошових коштів і зумовила зміну їх у національних підприємств. Основним результатом зменшення надходжень активів є зниження вкладень. У свою чергу порушення безперервної системи розрахунків між організаціями призводить до утворення дефіциту грошових активів і підвищує ризики діяльності підприємств. До них належить: порушення виробничого процесу, втрата потенційних клієнтів, подорожчання продукції, розрив відносин з постачальниками сировини, робіт, послуг, зростання заборгованості перед персоналом, бюджетом та позабюджетними фондами, кредитними організаціями та іншими контрагентами, досудові та судові санкції кредиторів та інші [1].

Гроші відіграють важливу роль у процесах як на мікроекономічному, так і на макроекономічному рівнях. Суб'єкти підприємництва використовують грошові активи в своїх щоденних ділових господарських процесах. На макроекономічному рівні здорова грошова система є передумовою створення умов стабільності цін, поповнення бюджетів до рівня достатності фінансування всіх сфер економіки.

В умовах ринку необхідною умовою фінансової стійкості будь-якого підприємства є здатність забезпечувати потреби в коштах для здійснення своєї діяльності. Особливе значення це має для соціально-орієнтованих муніципальних підприємств, що надають послуги населенню в об'єктивно обмежених обсягах і за регульованими зверху цінами і тарифами, часто не забезпечує навіть мінімально допустимий рівень рентабельності. Таким чином грошовий потік муніципального підприємства являє собою сукупність розподілених у часі надходжень і виплат грошових коштів та їх еквівалентів,

що генеруються його господарською діяльністю і що виділяються йому в якості бюджетних субсидій [2].

Отже, для здійснення діяльності суб'єкту підприємництва необхідні грошові активи. Вони в умовах ринкової економіки є засобом реалізації економічних взаємозв'язків між суб'єктами підприємництва в усіх фазах процесу відтворювання.

Література

1. Ковалев В.В. Финансовый анализ: методы и процедуры. – М.: Финансы и статистка, 2001. – 560 с.
2. Бригхем Ю. Финансовый менеджмент / Ю. Бригхем, Л. Гапенски. – Т. 2. – [перевод с англ.; под ред. В.В. Ковалева] – Спб.: Экономическая школа, 1997. – 669 с.

СТРАТЕГІЇ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ПІДПРИЄМСТВ

Мирошник О.С., бакалавр

Таврійський державний агротехнологічний університет

Події на світовому ринку здійснюють прямий вплив на економіку країни, питання скорочення витрат діяльності та економії ресурсів будь-якого виробничого підприємства постають на перший план. Щоб витримати гостру конкуренцію і завоювати довіру покупців підприємство повинно вигідно виділятися на фоні підприємств того ж типу. Добре відомо, що покупець цікавиться якістю продукції та її ціна: чим вище якість і нижча ціна, тим краще і вигідніше для покупця. Можливість зниження ціни досягається через досконале вивчення складу, порядку формування та резервів зниження саме показника собівартості.

Виробничі витрати показують, що коштує підприємству продукція, яка виготовляється їм. Вона складається з витрат минулої праці і витрати на оплату праці працівників підприємства.

Планування собівартості враховується прямий ефект застосування нової техніки, що виявляється в зниженні технологічної енергомісткості та інших змінних витрат на виробництво. Під економією від підвищення технічного рівня виробництва розуміють пряме абсолютне зниження витрат на одиницю продукції чи на планований обсяг робіт. При цьому в розрахунок не включаються:

а) економія від використання нової техніки на заново введених виробництвах та об'єктах, яка враховується за одним з напрямів зміни організації виробництва та умов праці;

б) економія від виробництва нових видів продукції, що враховується в розрахунках обсягу продукції у вартісному виразі та в розрахунках зміни структури продукції.

Рівень собівартості є головним результатом виробничої діяльності підприємства, а заключними показниками господарської діяльності підприємства є дохід і прибуток, вони характеризують ефект, отриманий в результаті виробничо-господарської діяльності підприємства. Оскільки приріст прибутку в промисловості відбувається приблизно на одну третину за рахунок зростання обсягу виробництва і на дві третини за рахунок зниження собівартості продукції, то саме собівартість, тобто шляхи її зниження, є основою вирішення великого кола проблем, пов'язаних з ефективною діяльністю підприємства.

Таким чином, коли посилюється конкурентна боротьба на внутрішньому і зовнішніх ринках збуту. Варто зауважити, що в останні роки спостерігається тенденція до зростання собівартості продукції підприємств: збільшення вартості сировини, матеріалів, палива, електроенергії, обладнання, збільшення процентних ставок за користування кредитом, підвищення тарифів на транспортні послуги, збільшення витрат на рекламу, збільшується сума амортизаційних відрахувань, в тому числі через переоцінку основних фондів.

Собівартість продукції перебуває у взаємозв'язку з показниками ефективності виробництва. Вона відображає більшу частину вартості продукції й залежить від зміни умов виробництва й реалізації продукції. Істотний вплив на рівень витрат роблять техніко-економічні фактори виробництва. Цей вплив проявляється залежно від змін у техніку, технології, організації виробництва, у структурі і якості продукції й від величини витрат на її виробництво.

СКЛАДОВІ КОМПЛЕКСУ МАРКЕТИНГОВИХ КОМУНІКАЦІЙ ПІДПРИЄМСТВА

Рижков Г.О., бакалавр
Білоцерківський національний аграрний університет

На сучасному етапі розвитку економіки використання одних основних засобів реалізації продукції на ринку є недостатнім. Маркетингові комунікації акцентують увагу на розв'язання головних завдань, які мають відповідати цілям комунікаційної програми підприємства. Зазвичай до числа цих цілей належить створення у покупців обізнаності про торговельну марку, поширення інформації, підвищення культури ринку, формування позитивного образу компанії або її торговельної марки. Кінцева мета будь-якої стратегії маркетингових комунікацій полягає в тому, щоб допомогти продавцеві продати свій товар і таким чином зберегти і/або примножити свій бізнес [1]. Нині економічно-соціальний розвиток суспільства зумовлює зміну ролі різних засобів комунікацій, в такому випадку створити єдиний підхід до класифікації інструментів та засобів комунікацій досить складно.

Основною метою маркетингових комунікацій є комплексне просування товару. Один і той же вид комунікації може бути використаний підприємством в різних цілях. Стимулювання збуту призводить до короткочасного зростання реалізації продукції, проте доповнює інші види

комунікації. Отже, маркетингові комунікації відіграють дуже важливу роль у сучасному суспільстві. Вони посідають центральне місце серед засобів конкурентної боротьби. Комплексний підхід до раціонального застосування маркетингових комунікацій є основою формування стійкого іміджу підприємства. Однак, для того, щоб мати змогу сформуванати найбільш ефективний комплекс маркетингових комунікацій підприємства мають використовувати інструментарій всього комплексу маркетингу у поєднанні із регулярними маркетинговими дослідженнями. Саме маркетингові дослідження мають дати відповідь на питання стосовно того, які із інструментів маркетингових комунікацій варто застосовувати підприємствам, і яке співвідношення комунікативного інструментарію буде ефективним для різних рівнів партнерських відносин.

Літератури:

1. Балабанова Л.В. Маркетинг : підручник / Балабанова Л.В.; [2-е вид., перероб. і доп.]. – К.: Знання-Прес, 2004. – 645 с.

ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТНОЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ

Сітковська А.О., к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Конкурентоспроможність можливо розглядати на різних рівнях: державному, регіональному, підприємства, продукції. Конкурентоспроможність підприємства і продукції є базою для формування її на інших рівнях, при цьому маємо і зворотній вплив. Наприклад, ефективно розроблена регіональна стратегія є запорукою ефективного господарювання на рівні суб'єктів підприємництва. Одним із видів регіональних стратегій є стратегія «розумної спеціалізації», яка повинна бути індивідуальною для кожного регіону. Різні регіони стикаються з різними проблемами і мають унікальні можливості, які має враховувати стратегія «розумної спеціалізації» [1]. Зазначена стратегія не означає копіювати ідеї інших регіонів, особливо

якщо розробляє стратегію спеціалізації регіон істотно відрізняється від того, в якому дана стратегія була розроблена початковою, а формування її з урахуванням ряду особливостей, притаманних йому.

По-перше, вона може бути сформована з орієнтацією на види діяльності, а не на сектори або фірми.

По-друге, стимулювання підприємницьких ініціатив, стартапів. Підприємці перебувають у пошуку, знаходять і оцінюють нові можливості для розвитку бізнесу чи нового бізнесу це процес підприємницького відкриття. Саме таким підходом можливо керуватися на регіональному рівні – акцентувати увагу на видах діяльності, а не на секторах. Реалізація регіональних або національних планів в цьому випадку зосереджена на можливостях підприємців у активізації їх відкриттів.

По-третє, спеціалізована диверсифікація. Нині ситуація глобальних процесів є настільки не передбачуваною, динамічною і нестійкою, що слід зазначити, що сьгоднішні пріоритети не залишаться такими в стратегічній перспективі. Після чотирьох-п'яти років «нові» види діяльності перестануть бути новими. Їхнє успішне функціонування або банкрутство, вже не будуть пріоритетними напрямками стратегії «розумної спеціалізації»

Наступна складова, це постійний експеримент як важливий елемент у підтримці розвитку бізнесу, при цьому слід враховувати, що він може мати як позитивні так і негативні наслідки для діяльності підприємства.

Запропонована стратегія повинна бути інклюзивна, тобто це не означає, що така стратегія повинна передбачати підтримку проектів у всіх секторах економіки; інклюзивність в даному випадку означає, що у кожного сектора повинен бути шанс на включення в стратегію, якщо буде розроблений успішний проект.

Отже, основна ідея полягає в формуванні регіональної стратегії на основі переваг і потенціалу конкретного регіону.

Стратегія «розумної спеціалізації» може базуватися на існуючих діяльності, зокрема на динамічно взаємопов'язані процеси «со-конкуренції»,

«ко-еволюції» і «со-спеціалізації». Концепція «розумної спеціалізації» допомагає в регіонах удосконалювати свої дослідницькі та інноваційні стратегії, виходячи з ключових принципів, зокрема багаторівневого управління.

Література

1. Midtkandal I., Sarvik J. "What is Smart Specialisation", Nordregio News Publication, Issue 5, pp. 4

РЕГУЛЮВАННЯ ПОЛІТИКИ ДОХОДІВ В АГРОПРОМИСЛОВОМУ ВИРОБНИЦТВІ

Чорнобай А.В., аспірант кафедри економіки
Науковий керівник: д.е.н., професор І.І. Вініченко І.І.
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Розвиток інвестиційних відносин в агропромисловому виробництві характеризується збільшенням потреб в інвестуванні та зниженням можливостей його забезпечення. Питання стосовно інвестиційних відносин в агропромисловому виробництві розглядалися у багатьох наукових працях, проте праксеологічні проблеми покращення інвестиційної діяльності аграрно-промислових підприємств поки що не мають остаточного вирішення.

Інвестиційними відносинами є різновид чи складова економічних відносин, котрі виникають між інвестором й іншими учасниками інвестиційного процесу стосовно підготовки, реалізації інвестицій та одержання певного економічного ефекту, зокрема прибутку з метою задоволення приватних інтересів учасників інвестування та публічних інтересів [1].

На даний момент однією з найважливіших умов забезпечення дієвого розвитку аграрно-промислових підприємств є зміцнення їхнього інвестиційного потенціалу, котре буде сприяти виробництву якісної й конкурентоспроможної продукції, технічному і технологічному

переозброєнню галузі, підвищенню дієвості керування інвестиціями в агропромисловому виробництві.

Економічний механізм інвестиційних відносин у агропромисловому виробництві необхідно розглядати як систему економічних, організаційних, фінансових, управлінських та регулюючих дій, способів та процесів, котрі формують і впливають на порядок здійснення інвестиційної діяльності та протікання інвестиційних процесів у агропромисловому виробництві, котре приведе до досягнення очікуваних економічних, фінансових, соціальних й інших результатів. Упродовж останніх років в агропромисловому виробництві був період формування нових економіко-господарських відносин, котрий побудований на засадах приватної власності на майно та землю.

Забезпечення статистичного розвитку агропромислового виробництва неможливе без залучення інвестицій. Головними факторами, котрі стимулюють впровадження інвестицій в розвиток аграрно-промислових підприємств є: наявність науково-технічних розробок, стійка рентабельність інвестицій в основний капітал, відповідна матеріальна база, підвищений попит на продукцію.

Отже, залучення інвестицій, удосконалення їх структури є відправною точкою у здійсненні керування інвестиційною діяльністю аграрно-промислового підприємства. Для того, щоб створити й дієво використовувати потенціал інвестиційного розвитку економіки аграрно-промислових підприємств, потрібно створити систему дієвого стимулювання інвестиційної діяльності аграрно-промислових підприємств. Головна роль у цьому належить державному регулюванню. Для того, щоб бути конкурентоспроможним на ринку, кожне аграрно-промислове підприємство має упровадити систему інвестиційних заходів та проводити оцінку їх дієвості. Наступні розвідки повинні бути спрямовані в напрямі розроблення моделі прийняття інвестиційних рішень на основі підсумків здійснення

методики аналізу й оцінки дієвості інвестиційної діяльності аграрно-промислових підприємств.

Література

1. Вініченко І.І. Формування системи управління інвестиційною діяльністю аграрного підприємства. Ефективна економіка. – № 4. – 2019.
Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua>